TORAH OHR · PARSHAS MIKEITZ · MAAMAR 4

ת"ר מצות נר חנוכה כו'

Les rabbins ont enseigné : la mitsva de la lampe de Hanouka… Beit Chammaï disent…

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com
LA PARACHA 'HASSIDIQUE
likuteitorah.com/fr/torah-ohr/mikeitz/4/

1 ת"ר [תנו רבנן] מצות נר חנוכה כו'. בש"א [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק ח' מכאן ואילך פוחת והולך (כמו בפרי החג). ובה"א [ובית הלל אומרים] יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך (מעלין בקודש כו').

Les Sages ont enseigné : « La mitsva de la lampe de Hanouka, etc. » Beit Chammaï disent : le premier jour, on allume huit lampes ; à partir de là, on en allume de moins en moins (comme pour les taureaux de la fête). Et Beit Hillel disent : le premier jour, on allume une lampe ; à partir de là, on en allume de plus en plus (« on s'élève en sainteté », etc.).

להבין מה ענין נר חנוכה לפרי החג נקדים מ"ש נר מצוה ותורה אור שהמצות נק' נר וגם כתיב נר ה' נשמת אדם שהנשמה נק' נר.

Pour comprendre le lien entre la lampe de Hanouka et les taureaux de la fête, commençons par rappeler ce qui est écrit : « Car une mitsva est une lampe, et la Torah est lumière » : les mitsvot sont appelées une lampe. Il est également écrit : « La lampe de Havaya est l'âme de l'homme » : l'âme est appelée une lampe.

ובזוהר מבואר שהמצות נק' לבושין אשר הנשמה מתלבשת בהן בג"ע [בגן עדן] וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות בכדי שיהיה המלבוש בשלימות

Et le Zohar explique que les mitsvot sont appelées des vêtements, dont l'âme se revêt dans le Gan Eden [le jardin d'Éden] ; l'âme doit accomplir les 613 mitsvot afin que le vêtement soit complet.

ואם חסר א' מהמצות חסר לבושו לכן צריכה לבא עוד לקיים המצוה ההיא שחסרה בכדי להשלים המלבוש.

Et s'il manque l'une des mitsvot, son vêtement est incomplet. C'est pourquoi elle doit revenir [ici-bas] pour accomplir la mitsva qui lui manquait, afin de compléter le vêtement.

2 ולבאר ענין הלבוש לנשמה בג"ע [בגן עדן]. דהנה בג"ע [בגן עדן] הנשמות נהנין מזיו השכינה וענין הזיו הוא הארה מאור א"ס

Et, pour expliquer la question du vêtement de l'âme dans Gan Eden [le jardin d'Éden] : voici, dans Gan Eden, les âmes jouissent du rayonnement de la Chekhina (la Présence divine), et ce rayonnement est un éclat de la Lumière infinie (Or Ein Sof).

ומתענגים הנשמות בג"ע [בגן עדן] שמשיגים איזה הארה מהזיו ובחי' הזיו הוא הארה מא"ס בלי גבול.

Et les âmes se délectent dans Gan Eden en saisissant quelque éclat du rayonnement ; or, le rayonnement est un éclat de l'Infini (Ein Sof), sans limite.

ולכן אף שבכלל יש רק ב' בחי'. גע"ע [גן עדן עליון] בבריאה. וגע"ת [וגן עדן תחתון] ביצירה. אבל בפרטיות יש השגות בלי גבול צדיקים ילכו מחיל אל חיל אשר נשמתם נתעלו בעילוי אחר עילוי כי אין מספר להשגות אור וזיו אשר היא הארה מאור א"ס ב"ה.

C'est pourquoi, bien qu'en général il n'y ait que deux niveaux — Gan Eden supérieur, dans le Monde de Béria (Création), et Gan Eden inférieur, dans le Monde de Yetsira (Formation) —, il existe en détail des perceptions sans limite : les justes « vont de force en force », car leurs âmes s'élèvent d'une élévation à l'autre, puisque les perceptions de la lumière et du rayonnement, qui est un éclat de la Lumière infinie, béni soit-Il, sont sans nombre.

וכל זמן שצריכה הנשמה להתעלות מג"ע [מגן עדן] לחבירו צ"ל מקודם בחינת נהר די נור שיבוטלו כל השגות הקודמות (עיין בד"ה ויהי מקץ)

Et chaque fois que l'âme doit s'élever d'un Gan Eden à l'autre, il faut d'abord qu'ait lieu le niveau du fleuve de feu (nehar di nur), afin que toutes ses perceptions antérieures soient entièrement annulées (voir le discours commençant par « Vayehi Mikeitz »).

כי השגה הקודמת נגד השגה שלמעלה ממנה אין ערוך כלל והיא בטלה לגמרי נגדה אחרי שהשגות הנ"ל הוא להיות משיג הארה מאור א"ס ב"ה א"כ כל השגה יתירה שמשיג מהאור השגה שלמטה בטלה נגדה.

Car la perception précédente, comparée à celle qui lui est supérieure, n'a absolument aucune mesure avec elle et est totalement annulée devant elle. Puisque ces perceptions consistent à saisir un éclat de la Lumière infinie, béni soit-Il, il s'ensuit que, face à chaque perception supplémentaire de cette lumière que l'on atteint, la perception d'un niveau inférieur est annulée devant elle.

3 ולבעבור זה כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו. היינו מבחינת השגה החופף על חבירו מאחר שאין השגתן א' ויש לכל א' השגה אחרת אשר נהנה מזיו השכינה המאיר עליו.

C'est pourquoi « chaque tzaddik [juste] est brûlé par le dais de son compagnon », c'est-à-dire par le niveau de perception qui forme un dais (chofef) au-dessus de son compagnon ; car leur perception n'est pas la même, et chacun possède une perception différente grâce à laquelle il jouit de l'éclat de la Chekhina (la Présence divine), qui brille sur lui.

וזהו וקדושים בכל יום יהללוך סלה קדושים היינו נשמות בג"ע [בגן עדן] נקראו קדושים יהללוך סלה כל מקום שנאמר סלה הוא בחי' בלי גבול אשר תמיד מתחדשים השגתם מאור א"ס אשר היא בלי גבול.

Et c'est [le sens de] « Les êtres saints Te louent chaque jour, selah. » Les « êtres saints » sont les âmes du Gan Eden [Jardin d'Éden], que l'on appelle saintes ; « Te louent, selah » : partout où apparaît « selah », cela désigne le niveau de l'illimité, car leur perception se renouvelle constamment à partir de la Lumière infinie (Or Ein Sof), qui est sans limite.

4 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי כי אין כדאי כל הדינים נגד תענוג השגתו הנ"ל. אף שבג"ע [שבגן עדן] התחתון אין ערוך כלל וכו'.

C'est pourquoi nos Sages ont dit : « Mieux vaut qu'il soit jugé et qu'il vienne au Monde à venir », car tous les jugements ne comptent pour rien en comparaison du plaisir que procure la perception décrite plus haut. Même dans le Gan Eden inférieur, il n'y a absolument aucune comparaison, etc.

וכן ג"ע [גן עדן] תחתון נגד ג"ע [גן עדן] עליון עד רום המעלות כי התענוגי' [התענוגים] שנמשכו מאוא"ס [מאור אין סוף] מקור כל התענוגים הם בלי גבול.

De même, le Gan Eden inférieur est sans commune mesure avec le Gan Eden supérieur, et ainsi jusqu'aux sommets les plus élevés, car les plaisirs qui découlent de la Lumière infinie (Or Ein Sof), source de tous les plaisirs, sont sans limites.

5 וכמו שרואים בחוש שאף מה שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים] תענוגים גשמיים הוא ג"כ אין שיעור כי יש כמה מיני תענוגים כידוע לאין מספר. אם כן עאכו"כ [על אחת כמה וכמה] השרש ומקור לזה תענוג רוחני אף מגעה"ת [מגן עדן התחתון] הוא בלי גבול מא"ס.

Comme on le constate de nos propres sens, même ce qui est tombé lors de la brisure des réceptacles — les plaisirs matériels — est lui aussi sans mesure, car il existe, comme on le sait, une multitude innombrable de sortes de plaisirs. Dès lors, à plus forte raison, leur racine et leur source, le plaisir spirituel, même celui du Gan Eden inférieur, est sans limite, provenant de l'Infini (Ein Sof).

6 ולבעבור זה הנשמה שהיא בחינת בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] א"א לה להשיג גילוי הזיו שהוא מהות אלקות כ"א ע"י לבוש שהוא בחי' מסך

Pour cette raison, l'âme, qui est un être limité, ne peut appréhender la révélation du rayonnement, qui est l'essence même de la Divinité, qu'au moyen d'un vêtement, lequel est le niveau d'un écran (masach) ;

וע"י אותו לבוש ומסך יכולה לקבל האור והזיו וכמו שמבוא' בע"ח [בעץ חיים] שיש בחי' מסך ופרגוד.

et, grâce à ce vêtement et à cet écran, elle peut recevoir la lumière et le rayonnement, comme il est expliqué dans Etz Chaim, où il est question d'un niveau d'écran et d'un rideau (pargod).

7 וכמו ד"מ [דרך משל] אור גדול שאין יכולים להביט בו מחמת רוב בהירותו וכשיש מסך מבדיל אז יכולים לקבל את האור אחר שנתעלם ההארה קצת ע"י מסך

Ainsi, par exemple, une lumière intense dans laquelle on ne peut regarder en raison de son grand éclat ; mais lorsqu'un écran s'interpose, on peut alors recevoir la lumière, après que l'écran en a quelque peu voilé le rayonnement.

וכמו דבר חכמה ושכל גדול אין יכולים להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש ומשל אז מבין הדבר כמו"כ [כמו כן] נקראים מצות לבושין שהם ג"כ בחי' משל.

De même, une idée de grande sagesse et d'une grande profondeur intellectuelle ne peut être expliquée à quelqu'un dont la sagesse est limitée qu'au moyen d'un vêtement et d'une parabole ; alors, il comprend l'idée. De même, les mitsvot sont appelées des vêtements, car elles aussi sont au niveau d'une parabole.

8 וכמ"ש משל הקדמוני היינו שיהי' [שיהיה] התגלות עצם רצון אור א"ס זה א"א שיכול לבוא לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית' בעשיי' [בעשייה] גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] מעשה המצוה.

Comme il est écrit : « la parabole de l'Être primordial » : il s'agit de la révélation de l'essence même de la volonté de la Lumière infinie (Or Ein Sof) ; cette essence même ne peut se révéler à aucun être créé, si ce n'est par le revêtement de Sa volonté, béni soit-Il, dans une action matérielle, l'acte de la mitsva.

ולכן נק' המצות לבושין ושרש המצות גבוה מאד ששרשם מבחי' כתר עליון תר"ך עמודי אור.

C'est pourquoi les mitsvot sont appelées des vêtements. La racine des mitsvot est très élevée, car elle relève du Kéter (la Couronne) suprême, des 620 piliers de lumière.

9 ונשתלשלו ע"י שערות וכו' עד שנשתלשלו למטה בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] ציצית וסוכה ובהם דוקא נתגלה רצונו ית' סוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ תחב"ס [תחלתן בסופן] דפעם א' נאמר בראשי' [בראשית] ברא כו' השמים ואת הארץ שמים תחלה.

Et elles descendirent par enchaînement, par le biais des «cheveux», etc., jusqu'à descendre plus bas, dans l'action matérielle : les tsitsit et la soukka. C'est précisément en elles que se révèle Sa volonté, béni soit-Il. «La fin de l'action est première dans la pensée», «leur commencement est enchâssé dans leur fin». Car, à un endroit, il est dit : «Au commencement [D.ieu] créa, etc., les cieux et la terre» : les cieux d'abord.

10 וכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. ארץ תחלה. כאן במעשה. וכאן במחשבה.

Et il est écrit : «Le jour où Havaya Elokim fit la terre et les cieux» : la terre d'abord. L'un [parle] de l'action, l'autre de la pensée.

ודרך כלל שמים הוא בחי' רוחניות. וארץ בחי' גשמיות ובמעשה קדמה שמים כי בדרך השתלשלות הרוחניות מחיה ומהוה בחי' גשמיות אבל במחשבה קדמה בחי' גשמיות סוף מעשה במח"ת [במחשבה תחלה] כי התגלות האור מסוכ"ע.

Et, en général, les cieux représentent le niveau de la spiritualité, et la terre celui de la matérialité. Dans l'action, les cieux vinrent en premier, car, dans l'ordre de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), le spirituel donne vie au matériel et le fait advenir ; mais, dans la pensée, le matériel vint en premier, «la fin de l'action est d'abord dans la pensée», car la révélation de la lumière procède de la lumière qui entoure tous les mondes (sovev kol almin).

11 וגילוי הרצון תר"ך עמודי אור הוא ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים ממש אשר שרשם מעולם התהו ובהם דוקא מתלבש רצה"ע [רצון העליון].

Et la révélation de la volonté — les 620 piliers de lumière — s'opère par l'accomplissement de Sa volonté dans des choses véritablement matérielles, dont la racine vient du Monde du Tohou ; c'est précisément en elles que se revêt la volonté suprême.

ולכן המצות הם לבושים אשר על ידם תוכל הנשמה להשיג ולהנות התענוג והזיו בג"ע [בגן עדן].

C'est pourquoi les mitsvot sont des vêtements grâce auxquels l'âme peut appréhender et goûter le plaisir et le rayonnement du Gan Eden.

12 ולזה המצות הם כמו לבוש שענין הלבוש הוא שאינו בא באדם להיות לו חיות פנימי כמו מזון שנעשה לאחדים ממש עם האדם ומחיה אותו

C'est pourquoi les mitsvot sont comme un vêtement : la nature d'un vêtement est qu'il ne pénètre pas dans la personne pour devenir sa force vitale intérieure, contrairement à la nourriture, qui devient véritablement une avec la personne et lui donne vie.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] צ"ל שיש במלבושין מעלה יתירה ששרשם מבחי' מקיפים.

Néanmoins, il faut dire que les vêtements possèdent une qualité supérieure, car leur racine se trouve au niveau des [lumières] enveloppantes (makifim).

13 ולבעבור זה הוא מקיף על האדם ומגין עליו ומשמרו כמו"כ [כמו כן] מעשה המצות אשר שרשם הם מבחי' מקיפים כתר עליון

C'est pourquoi [un vêtement] enveloppe une personne, la protège et la préserve. De même, l'accomplissement des mitsvot, dont la racine relève du niveau des [lumières] enveloppantes, le Kéter (la Couronne) suprême ;

לכן לא בא התגלותם למטה בבחי' אור פנימי רק בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] ממש וכידוע שמה שבשרשו יותר גבוה נופל למטה יותר.

leur révélation ne descend donc pas ici-bas sous la forme d'une lumière intérieure, mais seulement sous la forme d'actes physiques concrets ; et, comme on le sait, plus une chose est élevée dans sa racine, plus bas elle tombe.

אכן ע"י מעשה המצות נעשה בחי' מקיף ומסך שע"י המצות תוכל להתענג בתענוג אא"ס [אור אין סוף] וזהו תכלית ירידת הנשמה ירידה צורך עלייה

En effet, l'accomplissement des mitsvot fait apparaître une [lumière] enveloppante et un écran, grâce auxquels [l'âme] peut se délecter du plaisir de la Lumière infinie (Or Ein Sof). Tel est le but de la descente de l'âme : une descente en vue d'une ascension.

ע"י עשיית המצוה תוכל לקבל האור והתענוג ע"י מסך הנ"ל אשר מתלבשת הנשמה בג"ע [בגן עדן] בלבושי המצות ומחמת כי המצות שרשם מגולגלתא וכ"ע [וכתר עליון].

En accomplissant la mitsva, elle peut recevoir la lumière et le plaisir grâce à l'écran mentionné plus haut, car l'âme se revêt au Gan Eden des vêtements des mitsvot ; et puisque la racine des mitsvot procède de la Gulgalta et du Kéter suprême,

לכן ע"י קיום המצות רצונו יתי והיום לעשותן ולמחר לקבל שכרם בג"ע [בגן עדן] אשר יתגלה אורן אז כשתתלבש הנשמה בלבוש המצות תתענג הנשמה בתענוג אוא"ס [אור אין סוף] בלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ע"י מסך ולבוש המצות כנ"ל.

c'est pourquoi, en accomplissant les mitsvot, on accomplit Sa volonté, béni soit-Il — « aujourd'hui pour les accomplir et demain pour en recevoir la récompense » dans le Gan Eden, où leur lumière se révélera. Alors, lorsque l'âme se revêtira du vêtement des mitsvot, elle se délectera du plaisir illimité de l'Or Ein Sof, grâce à l'écran et au vêtement des mitsvot, comme expliqué plus haut.

אשר הם בחי' ממוצעי' ששרשם נעלה מכ"ע [מכתר עליון] ונשתלשלו למטה בדברים גשמיי' [גשמיים] (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ ואברהם זקן בא בימים):

Car elles sont des intermédiaires, dont la racine est élevée et provient du Kéter suprême, mais qui sont descendues par enchaînement jusque dans des réalités physiques (voir ce qui a été écrit plus haut sur le verset : « Avraham était âgé, avancé en jours »).

14 וזהו ענין מראות הצובאות כי ענין מראה הוא זכוכית שרואין בה.

Et tel est le sens des « miroirs des femmes qui s'étaient rassemblées » : car un miroir (mar'ah) est un verre dans lequel on voit.

אכן נאמר מראות לשון רבים כי יש ב' מראות. אספקלריא המאירה. היינו זכוכית הבהירה אשר ע"י יכולין לראות מרחוק אור ישר.

Cependant, le verset dit « miroirs » au pluriel, car il y a deux [sortes de] miroirs. [L'un est] le speculum lumineux (aspaklaria hame'irah), c'est-à-dire un verre clair à travers lequel on peut voir de loin à la lumière directe.

15 וזהו ההפרש בין משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] לכל הנביאים שבמשה נאמר ומרא' ולא בחידות ונכתב ומראה בסגו"ל שהוא לשון דכר והוא אספקלריא המאירה אשר על ידה אף דבר הרחוק מהאדם רואין אותו דרך אור ישר.

Et telle est la différence entre Moshe notre maître, que la paix soit sur lui, et tous les prophètes : au sujet de Moshe, il est dit : « u-mar'eh, et non par des énigmes » ; mar'eh s'écrit avec un ségol, qui est une forme masculine. C'est le miroir lumineux, à travers lequel même une chose éloignée de l'homme est vue en lumière directe.

כמו כן מעשה המצוה אשר נתלבשה הנשמה בג"ע [בגן עדן] בלבוש המצות ע"י לבוש הנ"ל שע"י מעשה מצות הנ"ל יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בג"ע [בגן עדן].

De même, l'acte de la mitsva, dans le vêtement duquel l'âme est revêtue au Gan Eden : grâce au vêtement susmentionné, grâce à l'accomplissement de ces mitsvot, l'âme peut jouir du rayonnement de la Chekhina (la Présence divine) au Gan Eden.

16 וליהנות מאורו יתּ' כמו באספקלריא המאירה אור ישר אשר נמשך ונתגלה אוא"ס [אור אין סוף] ממעלה למטה בג"ע [בגן עדן]. ומשה רבינו ג"כ לא הי' [היה] רואה בלי אספקלריא הנ"ל.

et jouir de Sa lumière, qu'Il soit béni, comme à travers le miroir lumineux, par une lumière directe, dans laquelle la Lumière infinie (Or Ein Sof) est attirée vers le bas et révélée d'en haut vers le bas dans le Gan Eden (jardin d'Éden). Moshe, notre maître, lui non plus ne voyait pas sans ce miroir.

וכמ"ש ומראה ולא בחידות והיינו באספקלרי' [באספקלריא] המאירה אשר בלא אספקלריא לא היה יכול להשיג בחי' אא"ס [אור אין סוף]. אכן שאר הנביאים ראו במראה בקמ"ץ אספקלריא דלא נהרא וביד הנביאים אדמה.

Comme il est écrit : « ou-mar'é, et non par énigmes », c'est-à-dire au moyen du miroir lumineux, car sans miroir il n'aurait pas pu appréhender le niveau de l'Or Ein Sof. Mais les autres prophètes voyaient au moyen d'un mar'ah avec un kamats, le miroir qui ne brille pas, [comme il est dit,] « et par les prophètes, Je suis rendu semblable ».

17 וענין אספקלריא שאינה מאירה הוא הנק' שפיגי"ל דהיינו שיש מסך וכסוי על הזכוכית אבל המסך אינו דבר עב שהוא מסתיר לגמרי ומכסה האור רק דבר דק וקלוש היינו צפוי כסף הידוע.

Et le miroir qui ne brille pas est ce qu'on appelle un spiegel [miroir] : c'est-à-dire qu'il y a un écran et un revêtement sur le verre ; mais cet écran n'est pas une matière épaisse qui dissimule et recouvre entièrement la lumière, seulement une matière mince et ténue, à savoir la couche d'argent bien connue.

18 ואז כשרואין בו באספקלריא הנ"ל נמשך ממנו או"ח [אור חוזר] אבל אין יכולים לראות דרך הזכוכי' באו"י [באור ישר]

Et alors, lorsqu'on regarde dans ce miroir mentionné plus haut, une lumière réfléchie en revient, mais on ne peut pas voir à travers le verre par la lumière directe.

ולכן אין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כי אם רק דמות לבד נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה.

Et c'est pourquoi on ne voit pas l'essence et l'être même de la chose observée, comme à travers le miroir lumineux ; seul un reflet est visible à travers le miroir qui ne brille pas.

אמנם יש באספקלריא שאינה מאירה מעלה א' גבוה במדרגה שיכולין לראות עצמו וגם לראות מאחוריו כידוע מה שאין יכולין לראות באספקלריא המאירה וזהו ארץ קדמה ודו"ק [ודוק].

Cependant, le miroir qui ne brille pas possède un avantage d'un rang supérieur : on peut se voir soi-même et voir aussi ce qui se trouve derrière soi, comme on le sait, ce qu'on ne peut pas voir à travers le miroir lumineux. Et c'est là [le sens de] « la terre est venue en premier » ; examinez cela attentivement.

ועד"ז תירצו בגמ' [בגמרא] ביבמות (ספ"ד [סוף פרק ד']) דישעיה שאמר וארא את ה' היינו באספקלריא שאינה מאירה שבה יוכל לראות את ה'. משא"כ באספקלריא המאירה כתיב כי לא יראני כו'.

Et c'est ainsi qu'ils répondirent dans la Guemara, dans Yevamos (fin du chapitre 4) : Yeshayahu, qui a dit « Et j'ai vu D.ieu », [a vu] à travers le miroir qui ne brille pas, dans lequel il pouvait voir D.ieu. En revanche, au sujet du miroir lumineux, il est écrit : « Car aucun homme ne Me verra, etc. »

וענין אספקלריא דלא נהרא הוא בחי' בכל מאדך היינו ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' [עלייה] להפך נה"ב [נפש הבהמית]

Et le miroir qui ne brille pas correspond à l'aspect de « de toute ta force », c'est-à-dire à la descente de l'âme dans le corps, une descente en vue d'une élévation, pour transformer l'âme animale ;

וע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה ג"כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון.

et par l'assujettissement et la transformation [de l'âme animale], accomplis « de toute ta force », sans limite, au-delà du réceptacle, le rayonnement de la Lumière supérieure est alors également attiré d'en haut, sans suivre l'ordre ni la voie de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout).

19 וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו ע"י דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב [שנפש הבהמית] הוא מכסה ומסתיר האור.

Et c'est là le miroir qui ne brille pas : autrement dit, un élément fait écran et sépare, de sorte que la lumière ne brille pas directement ; c'est-à-dire que l'âme animale recouvre et dissimule la lumière.

אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפייא ולאתהפכא אז נעשה מזה בחי' או"ח [אור חוזר]

Pourtant, l'élément qui sépare n'est pas un écran épais qui dissimule entièrement ; au contraire, il peut être soumis et transformé, et alors une lumière réfléchie en émane,

כמו בזכוכית שע"י המסך המסתיר נוסף ע"ז או"ח [אור חוזר] חדש שלא היה מקודם שהי' [שהיה] המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז [אחר זה] אור חדש היינו שיכול לראו' [לראות] גם מאחוריו.

comme dans le cas du verre, où l'écran qui dissimule fait ainsi apparaître une nouvelle lumière réfléchie, qui n'existait pas avant la présence de cet écran ; on peut alors voir une lumière nouvelle, c'est-à-dire voir aussi ce qui se trouve derrière soi.

כמו"כ [כמו כן] אחר שנתהפכ' [שנתהפכה] נה"ב [נפש הבהמית] אז ע"י בחי' בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' [עלייה]

De même, après la transformation de l'âme animale, une lumière s'ajoute par le moyen de « de toute ta force », une lumière qui brille davantage qu'avant que l'âme ne soit dans le corps : une descente en vue d'une élévation.

שע"י אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] לעילא לעילא ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות וזה נק' אספקלריא דלא נהרא (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ אעשה לו עזר כנגדו)

Car lorsque la sitra a'hra (l'autre côté) est soumise, la gloire du Saint béni soit-Il s'élève toujours plus haut, et elle brille sans suivre l'ordre de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout) ; c'est ce que l'on appelle le miroir qui ne brille pas (et voyez ce qui a été expliqué plus haut à propos de « Je lui ferai une aide qui lui soit en face »).

וענין גילוי זה י"ל [יש לומר] ע"ד שנתבאר במ"א פי' קדושתי למעלה מקדושתכם דמאי קמ"ל [קא משמע לן] פשיטא. אלא דר"ל [דרוצה לומר] כי המצות הם מבחי' כתר כמש"ל [כמה שכתוב לעיל]. וזהו קדושתכ' [קדושתכם] אשר קדשנו וכו'. ונודע שהכתר כלול מב' פרצופים. היינו בחי' עתיק זהו בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א זהו שרש הנאצלים.

Et cette révélation peut être comprise dans le sens expliqué ailleurs au sujet de «Ma sainteté est au-dessus de votre sainteté» : que nous apprend cette phrase ? C'est évident ! Elle signifie plutôt que les mitsvot relèvent du niveau de Kéter (la Couronne), comme expliqué plus haut, et que c'est là «votre sainteté» : «Qui nous a sanctifiés, etc.» Or, on sait que Kéter comprend deux partzoufim (configurations) : le niveau d'Atik, qui est le niveau inférieur au sein de l'Émanateur, et le niveau d'Arich Anpin, qui est la racine des émanés.

20 ועז"א [ועל זה אמר] יכול כמוני. היינו בחי' תחתונה שבמאציל שהוא עתיק. ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם שהמצות ממשיכים מבחי' א"א

Et c'est à ce sujet qu'il est dit : «Cela pourrait-il être comme Moi ?», c'est-à-dire le niveau le plus bas au sein de l'Émanateur, qui est Atik. Le verset enseigne : «Car Je suis saint» : Ma sainteté est supérieure à la vôtre, car les mitsvot font descendre depuis le niveau d'Arich Anpin,

משא"כ עתיק נק' עתיק יומין שנעתק ונבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות

tandis qu'Atik est appelé Atik Yomin (l'Ancien des jours), parce qu'il est retiré (ne'etak) et séparé du niveau des «jours», qui sont les vêtements constitués par les mitsvot,

שעז"נ [שעל זה נאמר] מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב סומוע"ט [סור מרע ועשה טוב] והיינו בבחי' א"א משא"כ בחי' עתיק יומין הוא בחי' קדושתי למעלה כו'

au sujet desquels il est dit : «Qui est l'homme, etc., qui aime les jours pour voir le bien ?» [et ensuite,] «Écarte-toi du mal et fais le bien.» Cela concerne le niveau d'Arich Anpin, tandis que le niveau d'Atik Yomin est celui de «Ma sainteté est supérieure, etc.»

אך ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] בכל מאדך נמשך גילוי מבחי' זו כו' כי זהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים כו' בחילא יתיר בחי' בכל מאדך כו':

Mais par le raffinement de l'âme animale «de toute ta force», une révélation est attirée depuis ce niveau, etc. Car telle est la signification de «Là où se tiennent les baalei techouva, etc.» : avec une force plus grande, le niveau de «de toute ta force», etc.

21 ולתוספת ביאור בענין הלבושים לנשמה בג"ע [בגן עדן] יובן ע"פ מה שפי' בזוה"ק [בזוהר הקדוש] ס"פ תולדות שהמלאכים בירידתם לעוה"ז מתלבשים בלבוש כי להיותם רוחניים לכן כדי שיומשכו בעולם השפל הוא ע"י לבוש כו'.

Pour apporter un éclairage supplémentaire sur les vêtements de l'âme au Gan Eden, on peut comprendre cela à partir de ce qui est expliqué dans le saint Zohar, à la fin de la paracha Toldot : lorsque les anges descendent dans ce monde, ils se revêtent d'un vêtement ; car, puisqu'ils sont spirituels, il faut qu'ils passent par un vêtement pour être attirés dans ce monde inférieur, etc.

וכך יובן בהפוך שכדי שהנשמה תשיג ותהנה מזיו השכינה צ"ל ג"כ ע"י לבוש רוחני כנ"ל.

On peut comprendre la chose en sens inverse : pour que l'âme appréhende et goûte l'éclat de la Chekhina (la Présence divine), il faut également qu'elle passe par un vêtement spirituel, comme expliqué ci-dessus.

אך לכאורה אין המשל דומה שהרי הנשמה היא עצם רוחני וא"כ למה צריכה ללבוש בשביל להשיג הזיו כו'.

Mais, à première vue, l'analogie ne semble pas convenir, car l'âme est une entité spirituelle ; dans ce cas, pourquoi a-t-elle besoin d'un vêtement pour appréhender l'éclat, etc. ?

אך הענין הוא כי רוחניות וגשמיות שניהם נבראים ומחודשים מאין ליש משא"כ זיו השכינה שהוא גילוי אלקות ממש כמ"ש בפ' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן.

L'explication est la suivante : la spiritualité comme la matérialité sont toutes deux des réalités créées, amenées du néant à l'être, tandis que l'éclat de la Chekhina est une révélation de la divinité proprement dite, comme [cela est expliqué] dans la paracha 'Hayé Sarah, à propos du verset : « Avraham était âgé. »

והרי האלקות הוא למעלה מרוחניות כמו שהוא למעלי' [למעלה / למעלת] מגשמיות שהרי אין ערוך הנבראים לגבי הבורא:

Or, la divinité est au-dessus de la spiritualité tout autant qu'elle est au-dessus de la matérialité, car les êtres créés n'ont aucune commune mesure avec le Créateur.

22 וזהו המגביהי כו' המשפילי כו'. לכן כדי שתשיג גילוי זה ממש א"א להיות כ"א ע"י לבוש ממעשה המצות כו'

Et tel est [le sens de] « Celui qui siège au-dessus, etc., qui regarde vers le bas, etc. ». C'est pourquoi, pour que [l'âme] puisse saisir cette révélation même, cela n'est possible que par l'intermédiaire d'un vêtement provenant de l'accomplissement des mitsvot, etc.

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צדיקי' [צדיקים] יושבים ועטרותיה' בראשיהם ונהנים מזיו פי' נהנין מזיו הוא גילוי מהות הזיו ממש וזהו כענין הראיה באספקלריא המאירה שהוא השגת המהות ממש ע"י הלבושים מהמצות.

Or, nos Sages ont dit : « Les justes sont assis, leurs couronnes sur leurs têtes, et jouissent de l'éclat. » « Jouir de l'éclat » désigne la révélation de l'essence même de l'éclat ; cela s'apparente à la vision dans le miroir lumineux, qui permet de saisir l'essence même, au moyen des vêtements issus des mitsvot.

אך עטרותיהם הוא בחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מזיו וההארה המושגת להם

Mais « leurs couronnes » désigne le niveau de la [lumière] enveloppante, un niveau supérieur à l'éclat et à l'illumination qu'ils saisissent.

לפיכך אין נמשכת בבחי' גילוי כ"א ע"ד הראי' [הראיה] ע"י אספקלריא שאינה מאירה שאין מושג המהות של הנראה רק ע"ד וביד הנביאים אדמה כו'.

Ce niveau n'est donc pas attiré sous une forme révélée, mais seulement selon le mode de la vision dans le miroir qui ne brille pas : l'essence de ce qui est vu n'y est pas saisie, mais seulement selon le mode de « et par les prophètes, Je suis comparé, etc. ».

ולכן נק' עטרה. (ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה וגו' בעטרה וגו'. וזה נמשך ע"י בכל מאדך כנ"ל):

C'est pourquoi elle est appelée une couronne. (Voir aussi ce qui est écrit plus loin au sujet du verset : « Sortez et voyez, etc., avec la couronne, etc. » Cela est attiré par « de toute ta force », comme expliqué plus haut.)

23 וזהו ענין נר מצוה וענין נר אלקים נשמת אדם היינו ב' בחי' נר. א' הוא אספקלריא המאירה. והב' אספקלריא שאינה מאירה.

C'est là le sens de « une mitsva est une lampe » et de « La lampe de D.ieu est l'âme de l'homme » : il s'agit de deux sortes de lampes. L'une est le miroir lumineux, et la seconde, le miroir qui ne brille pas.

והענין כי הנה בנר יש שמן ופתילה וב' גווני אור. נהורא אוכמא שעל הפתילה ונהורא חיורא.

L'explication est la suivante : dans une lampe, il y a de l'huile et une mèche, ainsi que deux teintes de lumière : la lumière sombre sur la mèche et la lumière blanche.

24 והנה האור שהוא עיקר הנר הוא נאחז בפתילה דוקא. אבל השמן בלתי אפשר שיאחז בו האור בעצמו כי"א ע"י הפתילה ומ"מ השמן הוא הנכלה בהאור וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה כו'.

Or, la lumière, qui est l'essence de la lampe, s'attache précisément à la mèche. Mais la lumière ne peut s'attacher à l'huile elle-même que par l'intermédiaire de la mèche ; néanmoins, c'est l'huile qui est consumée par la lumière, et une seule mèche permet de consumer beaucoup d'huile, etc.

25 וכך הנה מעשה המצות בעוה"ז הם בחי' השמן כמ"ש בזוהר בינוקא דבלק. והיינו שמן משחת קדש ששרשו בח"ע [בחכמה עילאה] ורצון העליון

Ainsi, l'accomplissement des mitsvot dans ce monde relève de l'aspect de l'huile, comme il est dit dans le Zohar, dans [la section du] Yanuka de Balak ; c'est-à-dire l'huile d'onction sainte, dont la racine se trouve dans la 'Hokhma (sagesse) supérieure et la volonté supérieure.

אך שנשתלשלו וירדו בגשמיות בעוה"ז ע"כ אין דרך שיאחז בהם אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כי"א ע"י הפתילה שהיא הנפש האלקית המקיים המצות ואז הוא הממשיך בהם גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

Mais, puisqu'elles se sont déployées de degré en degré et sont descendues dans la matérialité de ce monde, la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, ne peut s'y attacher que par l'intermédiaire de la mèche, qui est l'âme divine accomplissant les mitsvot ; c'est alors [l'âme] qui attire en elles la révélation de l'Or Ein Sof, béni soit-Il.

וכמ"ש אשר יעשה אתם האדם שהאדם הוא העושה אותן למצות שממשיך בהן אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה. משא"כ חסד לאומים.

Comme il est écrit : « que l'homme les accomplira », car c'est l'homme qui les fait devenir des mitsvot, en y attirant l'Or Ein Sof, béni soit-Il ; ce qui n'est pas le cas de « la bonté des nations ».

26 וזהו ותורה שם בישראל. והיינו ע"י שיש בנפש בחי' מס"נ [מסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע] שהוא בחי' בטול לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה.

Et c'est là [le sens de] « et Il a établi une Torah en Israël » : cela signifie qu'il existe dans l'âme la qualité du sacrifice de soi (messirout néfech) dans [la proclamation de] « Un » dans le Shema, qui relève de l'annulation de soi (bitoul) devant la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il.

וזהו כמשל הפתילה שבה נאחז האור. והיינו ע"י בטול זה כו' משא"כ בשמן כי הנפש היא רוחנית ויש בה בטול זה משא"כ במעשה המצות עצמן לא שייך לומר כן

Cela ressemble à l'image de la mèche à laquelle la lumière s'attache ; autrement dit, cela se fait par cette annulation de soi, etc. Il n'en va pas de même de l'huile, car l'âme est spirituelle et possède cette annulation de soi, tandis qu'on ne peut pas en dire autant des actes des mitsvot eux-mêmes.

ולכן האור נאחז בפתילה דוקא אלא שבה ועל ידה נמשך גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה במעשה המצות שמדברים גשמיים

C'est pourquoi la lumière s'attache précisément à la mèche ; cependant, en elle et par son intermédiaire, la révélation de l'Or Ein Sof, béni soit-Il, est attirée dans les actes des mitsvot, qui portent sur des choses matérielles,

והוא כמשל השמן הנכלה באור.

et cela ressemble à l'image de l'huile qui se consume dans la lumière.

וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה היינו כי נשמה א' מקיים ועושה מצות רבים לאין שיעור בשני חייו.

Et par une seule mèche, une grande quantité d'huile se consume : autrement dit, une seule âme accomplit et réalise d'innombrables mitsvot au cours des années de sa vie.

27 והנה מהשמן נמשך הנהורא חיורא שהוא כענין בחי' אספקלריא המאירה היינו בחי' אור ישר. והוא בחי' תר"ך עמודי אור כנ"ל. והנהורא אוכמא נמשך מהפתילה כי נהורא אוכמא היא בחי' אספקלריא שאינה מאירה.

Or, de l'huile est tirée la lumière blanche, qui correspond à l'aspect du miroir lumineux, c'est-à-dire à l'aspect de la lumière directe ; elle est l'aspect des 620 piliers de lumière, comme expliqué plus haut. La lumière sombre, elle, est tirée de la mèche, car elle correspond à l'aspect du miroir qui ne brille pas.

28 והוא ענין אהבת בכל מאדך שנמשך מצד התהפכות נה"ב [נפש הבהמית]. כי הפתילה היא נה"א [נפש האלקית] המלובשת בנה"ב [בנפש הבהמית].

Et c'est l'amour « de toute ta force », qui se déploie à la suite de la transformation de l'âme animale. Car la mèche est l'âme divine revêtue de l'âme animale.

כי זה שהנשמה נק' פתילה הוא דוקא בהתלבשותה בגוף שאז נק' היא פתילה לגבי המצות שהם הנק' שמן לומר שהאור נאחז בפתיל' [בפתילה] דוקא כי אז בירידתן למטה הרי הנפש רוחנית והמצות גשמיות.

Car l'âme n'est appelée mèche que lorsqu'elle est revêtue dans le corps ; elle est alors appelée mèche par rapport aux mitsvot, qui sont appelées huile : cela signifie que la lumière s'attache précisément à la mèche ; car alors, dans leur descente ici-bas, l'âme est spirituelle et les mitsvot sont matérielles.

משא"כ בעלותן למעלה בג"ע [בגן עדן] הרי אדרבה האו"ס [האור אין סוף] נתגלה לנפש ע"י אמצעות הלבושים הנעשים ממעשה המצות

Mais lorsqu'elles s'élèvent dans le Gan Eden, c'est au contraire la Lumière infinie (Or Ein Sof) qui se révèle à l'âme par l'intermédiaire des vêtements issus de l'accomplissement des mitsvot.

א"כ אז המצות הם כמו בחי' פתילה והנפש היא השמן הנכלה באו"ס [באור אין סוף] ב"ה ע"י אמצעות הפתילה הם לבושים מהמצות וכו'. אבל בעוה"ז נהפוך הוא שהנשמה נק' פתילה.

Si tel est le cas, les mitsvot sont alors comme une mèche, et l'âme est l'huile qui se consume dans l'Or Ein Sof, béni soit-Il, par l'intermédiaire de la mèche, à savoir les vêtements issus des mitsvot, etc. Mais dans ce monde, c'est l'inverse : l'âme est appelée mèche.

29 וכיון שכן שאינו נק' פתילה כ"א בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית] לכן נמשך ממנה נהורא אוכמא היא בחי' בכל מאדך וכו' בחי' או"ח [אור חוזר]

Et puisqu'il en est ainsi — [l'âme] n'est appelée mèche que lorsqu'elle est revêtue de l'âme animale —, la lumière sombre en est donc attirée : c'est le niveau de « de toute ta force », etc., le niveau de la lumière réfléchie.

וממעשה המצות נמשך נהורא חיורא הוא בחי' שמחה של מצוה ושניהם כא' [כאחד] טובים שיש מעלה יתירה בזה כו' ויש וכו' כנ"ל בענין אספקלרי' [אספקלריא] המאירה ושאינה מאירה.

Et de l'accomplissement des mitsvot est attirée la lumière blanche, qui correspond au niveau de la joie liée à une mitsva. Toutes deux sont également bonnes, car l'une possède une qualité supérieure, etc., et l'autre aussi..., comme expliqué plus haut au sujet du miroir lumineux et de celui qui ne l'est pas.

וזהו שהנשמה נק' נר וגם המצות נק' נר.

Et c'est pourquoi l'âme est appelée une lampe, et les mitsvot aussi sont appelées une lampe.

והיינו כי הנשמה היא בחי' הפתילה (בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית]) והמצות הם בחי' השמן ועי"ז נמשך ב' בחי' אור וכמ"ש ואהבת בגימטריא ב"פ [ב' פעמים] אור. הוא בחי' בכל מאדך ושמחה של מצוה

C'est-à-dire que l'âme est le niveau de la mèche (lorsqu'elle est revêtue de l'âme animale), et que les mitsvot sont le niveau de l'huile ; par là sont attirées deux sortes de lumière, comme il est écrit : « veahavta » (« et tu aimeras »), dont la valeur numérique est le double de celle de « or » (« lumière ») : il s'agit du niveau de « de toute ta force » et de la joie d'une mitsva.

וכמו שבהדלקת הנר מתחלה נמשך ועולה האור שסביב הפתילה שהוא נהורא אוכמא. ואח"כ נמשך ומתגלה הנהורא חיורא.

De même que, lorsqu'on allume une lampe, la lumière qui entoure la mèche — la lumière sombre — est d'abord attirée et s'élève, puis la lumière blanche est attirée et se révèle,

כן מתחלה צ"ל ההעלאה בבחי' בכל מאדך. ואז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה על ידי מעשה המצות:

de même, il faut d'abord qu'ait lieu l'élévation au niveau de « de toute ta force », et alors « l'esprit suscite l'esprit et fait descendre l'esprit » : la révélation de la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, par l'accomplissement des mitsvot.

30 והנה ענין העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות הוא כנגד שבעה מדרגות שיש בכללות עובדי ה'.

Or, l'allumage des lampes qui se trouvaient dans le Sanctuaire — au nombre de sept — correspond aux sept niveaux que l'on trouve dans l'ensemble de ceux qui servent D.ieu.

יש שעבודתו בבחי' אהבה. ויש שעיקר עבודתו בבחינת יראה כו'. ונמשכים מבחי' שבעה רועים המפרנסים כללות נשי"י [נשמות ישראל]

Il en est dont le service relève de l'amour, tandis que pour d'autres, le service est principalement fondé sur la crainte, etc. Ces différents types proviennent du niveau des sept bergers qui nourrissent l'ensemble des âmes d'Israël.

(דאע"פ [דאף על פי] שכל אחד מקבל מכל השבעה רועים מ"מ יש מי שבחי' זו גוברת בו יותר כו' כמ"ש בזוהר בנוי דאברהם כו' בנוי דיצחק כו').

(Car, bien que chacun reçoive de tous les sept bergers, il en est néanmoins un chez qui cette qualité prédomine davantage, etc., comme il est dit dans le Zohar : « les enfants d'Avraham, etc., les enfants d'Yitzchak, etc. ».)

וענין שמונה נרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם

Les huit lampes de Hanouka, quant à elles, correspondent aux huit princes des hommes,

וכמ"ש במיכה (סימן ה) אשור כי יבא בארצנו וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם

comme il est écrit dans Michah (chapitre 5) : « Lorsque l'Assyrie viendra dans notre pays, etc., nous dresserons contre lui sept bergers et huit princes des hommes. »

ובגמ' [ובגמרא] דסוכה (דף נב:) פי' שבעה רועים אברהם יעקב משה כו'. ושמונה נסיכי אדם ישי ושאול כו' ומשיח ואליהו.

Et la Gemara, dans Sukkah (52b), explique que les sept bergers sont Avraham, Yaakov, Moshe, etc., et que les huit princes des hommes sont Yishai et Shaul, etc., ainsi que le Machia'h et Eliyahu.

ולהבין זה שהנרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם. והענין כי הנה רועה יש בו ב' פירושים. הא' לשון מפרנס לאחרים כמו רועינו זוננו.

Pour comprendre pourquoi les lampes de Hanouka correspondent aux huit princes des hommes, il faut savoir que le mot « berger » a deux sens. Le premier est celui de nourrir autrui, comme dans l'expression « re'enu, zunenu » (« sois notre berger, nourris-nous »).

31 והב' שהוא רועה את עצמו ר"ל [רוצה לומר] שמתפרנס כמו והאתונות רועות על ידיהן וכן בגמ' [בגמרא] רועה בשדות וכיוצא.

Et le second sens est qu'il se nourrit lui-même, c'est-à-dire qu'il est nourri, comme dans « et les ânesses paissaient à côté d'elles », et de même dans la Guemara : « paissant dans les champs », et ainsi de suite.

וכן בענין השבעה רועים יש ב' בחי' אלו כי הן המפרנסים כנ"י [כנסת ישראל]. אברהם באהבה כמ"ש אברהם אוהבי ששרשו מחסד עליון שהוא בחי' אהבה ומשפיע מבחי' זו לכנס"י [לכנסת ישראל] ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] משפיע בחי' דעת כו'.

De même, au sujet des sept bergers, il existe ces deux aspects, car ce sont eux qui nourrissent la Communauté d'Israël : Avraham par l'amour, comme il est écrit : «Avraham, qui M'aimait» ; sa racine provient du 'Hessed supérieur (bonté), qui est l'aspect de l'amour, et il transmet cet aspect à la Communauté d'Israël ; et Moshe notre maître, que la paix soit sur lui, transmet l'aspect de Daat (connaissance), etc.

32 ונקרא רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה על ידי שממשיך דעת ה'. ויעקב משפיע רחמים.

Et il est appelé le Berger fidèle (ra'aya mehemna), car il nourrit la foi (emunah) en faisant descendre la connaissance de D.ieu. Et Yaakov dispense la compassion.

ואמנם הנה ע"י שמפרנסים לכנס"י [לכנסת ישראל] הם מתפרנסים ג"כ כי מודעת זאת שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא לאין קץ מבחי' חכמה ומדות כמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל.

Et, en effet, en nourrissant la Communauté d'Israël, ils sont eux aussi nourris. Car il est connu que l'Infini (Ein Sof), béni soit-Il, est exalté et élevé sans limite au-dessus du niveau de 'Hokhma (sagesse) et des attributs émotionnels (midot), comme le dit l'adage : « Il n'est aucun de ces attributs, en aucune façon. »

33 וכדי שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה במדות עליונות הוא כפום עובדיהון דב"נ [דבני נשא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] באהבה

Et, pour que la révélation de la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, soit attirée dans les attributs supérieurs, cela dépend des actes des êtres humains : par un éveil d'en bas dans l'amour,

אזי כמים הפנים נמשך למעלה ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה במדת אהבה וחסד להיות אהבתי אתכם כו'

alors, « comme l'eau [reflète] un visage face à un visage », une révélation du Or Ein Sof, béni soit-Il, est également attirée en haut dans l'attribut d'amour et de bonté, de sorte que s'accomplisse : « Je vous ai aimés, etc. »

ונמצא ע"י שהשבעה רועים משפיעים אהוי"ר [אהבה ויראה] לנש"י [לנשמות ישראל] ע"י"ז האהוי"ר [האהבה ויראה] שמתעורר בנש"י [בנשמות ישראל] נמשך תוספת אור וגילוי מא"ס ב"ה בהמדות עליונות

Ainsi, par le fait que les sept bergers dispensent amour et crainte aux âmes d'Israël, par l'amour et la crainte qui s'éveillent dans les âmes d'Israël, une lumière supplémentaire et une révélation de l'Infini (Ein Sof), béni soit-Il, sont attirées dans les attributs supérieurs,

שהם שרש בחינת הרועים והרי א"כ הם מתפרנסים ע"י"ז כו'. וזהו אכלו רעים שהם הרועים שהם רעים למקום.

qui sont la racine du niveau des bergers ; ceux-ci sont donc nourris par là, etc. Et c'est là le sens de : « Mangez, amis (re'im) » : les amis sont les bergers (ro'im), qui sont les amis de l'Omniprésent.

34 והנה כמו"כ [כמו כן] יש למעלה ג"כ כמאמר ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו' שפרנסה זו הוא שיומשך אור א"ס להיות בבחינת כמראה אדם והיינו ע"י התורה

De même, il existe aussi [une telle subsistance] en haut, comme le dit l'expression : « Israël nourrit son Père dans les cieux, etc. » Cette subsistance consiste à faire descendre la Lumière infinie (Or Ein Sof) afin qu'elle soit au niveau de « l'apparence semblable à celle d'un homme » ; cela se fait par la Torah,

וכמ"ש לכו לחמו בלחמי שהתורה היא ג"כ בחי' לחמי כביכול דכמו שע"י הלחם יחיה האדם ותתחבר נשמתו עם גופו כך הוא המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ע"י התורה שהיא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שבה שורה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

comme il est écrit : « Venez, mangez de mon pain », car la Torah aussi est, pour ainsi dire, au niveau de « mon pain ». De même que, grâce au pain, l'homme vit et que son âme est liée à son corps, ainsi l'Or Ein Sof est-il attiré par la Torah, qui est au niveau de la 'Hokhma (sagesse) supérieure, où repose l'Or Ein Sof, béni soit-Il.

ובה ועל ידה נמשך ומתלבש במדות חסד דרועא ימינא כו' וגם נמשך מזה מזון לנפש כמ"ש ותורתך בתוך מעי.

En elle et par son intermédiaire, [la lumière] est attirée et revêt les attributs — 'Hessed (bonté) étant le bras droit, etc. — et c'est aussi de là qu'est attirée une nourriture pour l'âme, comme il est écrit : « et Ta Torah est au-dedans de mes entrailles ».

35 והנה בחי' זו של הרועים היא המשכה בבחי' פנימית שזהו ענין ותורתך בתוך מעי וכמו השגת התורה שיהיה מושג ונתפס בשכלו פסק הלכה

Or, ce niveau des bergers consiste en un influx de manière intérieure. C'est le sens de « et Ta Torah est au-dedans de mes entrailles », comme dans la compréhension de la Torah, lorsqu'une décision de halakha est saisie et retenue par l'intellect.

וכן בהתבוננות שיהיה מושג גדולת הבורא יתי כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי אביך כו' ולפי השכל כך יהיה האהבה כו'.

Il en va de même dans la méditation : la grandeur du Créateur, béni soit-Il, est saisie, comme il est écrit : « Sache aujourd'hui, etc. », « Connais le D.ieu de ton père, etc. » ; et selon l'intellect, ainsi sera l'amour, etc.

36 וזהו כמשל הרועה שמאכיל ומשקה את הצאן שזהו השפעת החיות בפנימיות וכן בכל דור הם ראשי אלפי ישראל המלמדים אותם תורה.

C'est comme l'image du berger qui nourrit et abreuve les brebis : il leur dispense ainsi la force vitale de l'intérieur. De même, dans chaque génération, il y a les chefs des milliers d'Israël qui leur enseignent la Torah.

וכמאמר משה שפיר קאמרת שנק' רבא משה ע"ש [על שם] שהיה מלמד תורה כו' וכן מה שהרועים מתפרנסים ע"י"ז הוא ג"כ השגה בפנימיות וכמו ע"ד ומתלמידי יותר מכולם.

C'est comme dans la parole : « Moshe, tu as bien parlé », où Rava est appelé Moshe parce qu'il enseignait la Torah, etc. De même, le fait que les bergers en tirent leur subsistance relève lui aussi d'une appréhension intérieure, à la manière de : « Et de mes élèves, davantage que de tous. »

37 וכן למעלה מעלה הוא גילוי אוא"ס [אור אין סוף] בח"ע [בחכמה עילאה] שזהו ענין אכלו רעים כו'.

Et de même, tout en haut, il y a la révélation de la Lumière infinie (Or Ein Sof) dans la 'Hokhma supérieure (sagesse) ; c'est là le sens de « Mangez, amis, etc. »

אך ענין הנסיכי אדם היינו שאינן בחי' רועים ומלמדים לישראל כמשה והאבות רק הם צדיקים תמימים כמו ישי שמת רק בעטיו של נחש.

Mais les princes des hommes ne sont pas des bergers et des maîtres d'Israël comme Moshe et les Patriarches ; ce sont plutôt des justes intègres, comme Yishai, qui ne mourut qu'en raison du conseil du serpent.

38 ולא מצינו זה אפילו במשה רעיא מהימנא. ועכ"ז [ועם כל זה] הרי משה הוא רבינו. וכתיב זכרו תורת משה

Et nous ne trouvons pas cela même chez Moshe, le Berger fidèle. Et pourtant, Moshe est « notre maître », et il est écrit : « Souviens-toi de la Torah de Moshe. »

משא"כ בישי שלא היה רועה ע"ד משה כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמצא בו מעלה יתירה שהיה תמים עד שמת רק בעטיו של נחש כו'.

Il n'en va pas de même pour Yishai, qui ne fut pas un berger à la manière de Moshe, etc. ; et pourtant, on trouve chez lui une qualité supérieure : il était parfait, au point qu'il ne mourut qu'à cause du conseil du serpent, etc.

ומהם נמשך ג"כ כח לנש"י [לנשמות ישראל] בעבודה בדרך בחי' מקיף מה שאין כן מהרועים נמשך בבחי' פנימיות ונק' מזון כנ"ל.

D'eux aussi découle une force pour les âmes d'Israël dans le service [divin], selon le mode d'une [lumière] englobante ; tandis que des bergers, elle est transmise de manière intérieure et est appelée nourriture, comme expliqué plus haut.

אבל מהנסיכים נמשך רק בבחי' מקיף. וכמו הנסיך שהוא ענין מלוכה שהוא בחי' מקיף ששמו נק' על האנשים שבמדינתו כו'.

Mais des princes, elle n'est transmise que selon le mode d'une [lumière] englobante. Il en va comme d'un prince : la royauté relève du niveau englobant, car son nom est appelé sur les habitants de son pays, etc.

ואינו השפעה בפנימיות ממש (רק הוא עד"מ כמו אחד מתפעל מתפלת אדם צדיק המתפלל בדו"ר [בדחילו ורחימו] ומס"נ [ומסירות נפש] שעי"ז מתפעל גם הוא.

et il ne s'agit pas d'une transmission véritablement intérieure (mais c'est, par exemple, comme quelqu'un qui est touché par la prière d'un homme juste priant avec amour, crainte et le sacrifice de soi (messirout néfech), si bien que, de ce fait, lui aussi est touché.

והיא הארה מבחינת המקיף שהרי לא קבל ממנו בפנימית השכלה וחכמה ע"י דבור שהוא השפעה בפנימית כ"א שנתפעל מצדקתו והרי צדקתו ואהוי"ר [ואהבה ויראה] שלו הוא בבחינת ריחוק ממנו בחי' מקיף)

C'est un rayonnement du niveau de la [lumière] englobante, car il n'a pas reçu de lui, de manière intérieure, compréhension et sagesse par la parole, ce qui constitue une transmission intérieure ; au contraire, il a été touché par sa droiture, et sa droiture, ainsi que son amour et sa crainte, demeurent éloignés de lui, relevant du niveau englobant.)

אך נודע שהמקיף הוא מבחי' גבוה יותר מהפנימי כי המקיפים שרשן מסוכ"ע והפנימים מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

Mais on sait que le niveau englobant est supérieur au niveau intérieur, car les lumières englobantes prennent leur source dans la lumière qui entoure tous les mondes (sovev kol almin), tandis que les lumières intérieures relèvent de la lumière qui remplit tous les mondes (memalé kol almin).

וכעד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה שמושה יותר מלימודה. הגם שהלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש הוא חיצונית אעפ"כ [אף על פי כן] מקבל ע"ז יותר יראת שמים כו'.

De même, nos Sages ont dit : « Le service [auprès des sages de la Torah] est plus grand que l'étude de celle-ci. » Bien que l'étude soit une transmission intérieure et que le service soit extérieur, on reçoit néanmoins par ce biais davantage de crainte du Ciel, etc.

והוא כענין המשכה בבחי' מקיף (כי מה שיכול להיות נמשך בשכל התלמיד בבחי' פנימיות אינו רק הארה לבד משכל הרב. ולכן לא קאים אינש אדעתא דרביה כו')

Et cela s'apparente à un influx vers le bas selon le mode d'une [lumière] enveloppante (car ce qui peut être transmis intérieurement à l'intellect de l'élève n'est qu'une lueur de l'intellect du maître ; c'est pourquoi « une personne ne saisit pas l'esprit de son maître, etc. »).

ולכן נאמר אשור כי יבא כו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם שע"י שמונה נס"א [נסיכי אדם] ידחו הרע בבחי' א' יותר מע"י הרועים

Et c'est pourquoi il est dit : « Quand l'Assyrie viendra, etc., nous susciterons contre lui sept bergers et huit princes des hommes » : car, grâce aux huit princes des hommes, le mal sera repoussé, à un certain égard, davantage que par les bergers.

כי הרועים שהם המשכה בבחי' פנימיות הנה ברבוי השתלשלות המדרגות יוכל לימשך מזה יניקה לחיצונים עד"מ מצפורני ידים לא כאברהם שיצא ממנו כו'.

Car les bergers, qui transmettent selon un mode intérieur, peuvent, à travers les nombreux degrés de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), donner lieu à ce que les forces extérieures en tirent leur nourriture, comme, par exemple, à partir des ongles des mains ; non comme Avraham, dont est issu, etc.

39 וכן בהשגת התורה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] למשמאילים בה כו'. וכל האומר אין לי אלא תורה כו'. וצ"ל ג"כ המשכה משמונה נס"א [נסיכי אדם] בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים כו'. וזהו ענין תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שע"י התורה נמשך בחי' מזון.

De même, dans la compréhension de la Torah, nos Sages ont dit : « Pour ceux qui vont à sa gauche, etc. », et : « Quiconque dit : "Je n'ai que la Torah", etc. » Il faut également faire descendre un influx provenant des huit princes des hommes, correspondant au niveau des [lumières] enveloppantes, car la lumière enveloppante aveugle les yeux des forces extérieures, etc. Tel est le sens de la Torah et des actes de bonté : par la Torah, le niveau de nourriture est attiré.

40 וזהו בחי' הרועים. וע"י גמ"ח [גמילות חסדים] נמשך בחי' לבוש ומקיף וזהו בחי' ההמשכה שע"י נס"א [נסיכי אדם] גדולה שמושה כו'.

Et tel est le niveau des bergers. Par les actes de bonté est attiré l'aspect d'un vêtement et d'une [lumière] enveloppante ; tel est le niveau de l'effusion qui descend par l'intermédiaire des princes des hommes : « Le service est plus grand… »

ויובן יותר ענין ההפרש בין הרועים לנס"א [לנסיכי אדם] ע"ד שמצינו בר' [ברבי] יוחנן בן זכאי

La différence entre les bergers et les princes des hommes se comprendra davantage à la lumière de ce que nous trouvons au sujet de Rabbi Yochanan ben Zakkai :

שהיה שר התורה המלמד תורה לישראל ועכ"ז [ועם כל זה] אמר לר' [לרבי] חנינא בן דוסא בקש עלי רחמים שתפלתו גדולה יותר הרבה משלו עד שאלמלי הטיח ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] כו'

Il était le prince de la Torah, qui enseignait la Torah à Israël ; néanmoins, il dit à Rabbi Chanina ben Dosa : « Implore la miséricorde en ma faveur », car la prière de Rabbi Chanina était bien supérieure à la sienne, au point que « si Rabbi Yochanan ben Zakkai avait appuyé [sa tête entre ses genoux], etc. »

ומר"ח [ומרבי חנינא] בן דוסא לא נמצא שהיה מלמד תורה ע"ד ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] ולא נמצא משמו דינים במשנה.

Et au sujet de Rabbi Chanina ben Dosa, nous ne trouvons pas qu'il enseignait la Torah à la manière de Rabbi Yochanan ben Zakkai, et aucune loi rapportée en son nom ne se trouve dans la Michna.

41 וזהו ע"ד ההפרש שבין הרועים לנס"א [לנסיכי אדם] כו' כי ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] היה רועה ומפרנס לישראל כמו מרע"ה [משה רבינו עליו השלום].

Et cela correspond à la différence entre les bergers et les princes des hommes, etc. : Rabbi Yochanan ben Zakkai était un berger et un soutien pour Israël, comme Moshe notre maître, que la paix soit sur lui.

ורחב"ד [ורבי חנינא בן דוסא] לא היה בו בחי' זו אבל היה צדיק תמים בלי שום דופי

Rabbi Chanina ben Dosa ne possédait pas cette qualité, mais il était un juste accompli, sans aucune imperfection,

עד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלא נברא העוה"ב [העולם הבא] אלא בשבילו והיו מקבלים ממנו נש"י [נשמות ישראל] דרכי העבודה והחסידות ע"ד גדולה שימושה כו' ותפלתו היתה נשמעת יותר מריב"ז [מרבן יוחנן בן זכאי]

au point que nos Sages ont dit que le Monde à venir n'a été créé que pour lui ; les âmes d'Israël recevaient de lui les voies du service divin et de la piété, selon le principe : « Le servir est plus grand, etc. » ; et sa prière était davantage entendue que [celle de] Rabbi Yochanan ben Zakkai.

וכן נאמר והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א [נסיכי אדם] שבחי' נס"א [נסיכי אדם] מועיל יותר נגד בחי' אשור כי יבא כו'

C'est pourquoi il est dit : « Nous susciterons contre lui sept bergers et huit princes des hommes », car le niveau des princes des hommes est plus efficace contre le niveau de « l'Assyrie, quand elle viendra, etc. »,

לפי שממשיכים מבחי' סוכ"ע וכמו תפלת ר"ח [רבי חנינא] ב"ד [בן דוסא] להפוך הטבע כו' שהוא ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע שלמעלה מסדר והדרגת ההשתלשלות כו':

car ils attirent vers le bas depuis le niveau de la lumière qui entoure tous les mondes (sovev kol almin). Il en va comme de la prière de Rabbi Chanina ben Dosa pour renverser la nature, etc. : cela s'opère par un mouvement de descente depuis le niveau de la lumière qui entoure tous les mondes, au-dessus de l'ordre et de la gradation de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), etc.

42 וזהו ענין נרות דחנוכה. שטמאו כל השמנים שבהיכל מצד תגבורת חכמה דקליפה. לכן רצו להשכיחם תורתך כו'.

Et telle est la signification des lumières de 'Hanouka. Car ils [les Grecs] souillèrent toutes les huiles du Sanctuaire par la puissance de la sagesse de la kelipa (écorce) ; c'est pourquoi « ils cherchèrent à leur faire oublier Ta Torah, etc. »

וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה דקדושה והוא מבחי' מקיפים עליונים. וזהו פך של שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג [כהן גדול] שהוא בחי' ורב חסד כו'

Il fallait donc attirer d'en haut, depuis le niveau qui se situe au-dessus de la 'Hokhma (sagesse) de sainteté, à savoir le niveau des lumières enveloppantes supérieures. Telle est la fiole d'huile scellée du sceau du Grand Prêtre, qui correspond au niveau de « et abondant en bonté », etc.

(ולפי שהוא מבחי' מקיף נמשך ונשפל גם למטה להדליק גם עתה בדורותינו שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים משא"כ בבהמ"ק [בבית המקדש] היה ז' נרות מבחי' ז' רועים אלא שהיה הגילוי ממש בבחי' פנימית כמאמר עדות היא לבאי עולם כו'.

(Et parce qu'elle relève du niveau d'une lumière enveloppante, elle est attirée et abaissée jusque dans les mondes inférieurs, de sorte qu'elle puisse être allumée même aujourd'hui, à notre époque, alors que le Saint Temple n'existe plus ; tandis que dans le Saint Temple, il y avait sept lampes, relevant du niveau des sept bergers, mais la révélation était alors effective, dans l'intériorité, comme le dit l'enseignement : « C'est un témoignage pour tous ceux qui viennent au monde, etc. »

ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה והוי"ה יגיה חשכי. שם הוי"ה הראשון הוא בבחי' השתלשלות וממנו נמשך בחי' אתה נרי. והיינו הנרות דמקדש כו'.

Et voyez ce qui est écrit plus bas à propos de « Car Tu es ma lampe, Havaya, et Havaya illumine mes ténèbres. » Le premier Nom Havaya relève de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), et de lui découle le niveau de « Tu es ma lampe » : ce sont les lumières du Sanctuaire, etc.

ושם הוי"ה השני הוא מבחי' סוכ"ע שלמעלה מהשתלשלות ומזה נמשך בחי' יגיה חשכי והן הן נרות דחנוכה.

Et le second Nom Havaya relève de la lumière qui entoure tous les mondes (sovev kol almin), au-dessus de l'enchaînement descendant des mondes ; de là découle le niveau de « illumine mes ténèbres », et ce sont les lumières de 'Hanouka.

ועד"ז הוא ענין ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א [נסיכי אדם] כי על ידי שבעה רועים נמשך המשכת המזון לכנ"י [לכנסת ישראל] בחי' ותורתך בתוך מעי שהוא מה שיכול להיות נמשך בפנימית זהו מבחי' שם הוי"ה הנמשך בעולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה].

Il en va de même de la différence entre le niveau des sept bergers et celui des huit princes des hommes : par l'intermédiaire des sept bergers, la nourriture est dispensée à la Communauté d'Israël, selon le niveau de « et Ta Torah est au-dedans de mes entrailles », c'est-à-dire ce qui peut être attiré dans l'intériorité ; cela relève du Nom Havaya qui se déploie dans les mondes d'Atsilout (Émanation), de Béria (Création), de Yetsira (Formation) et d'Assiya (Action).

אבל ע"י נס"א [נסיכי אדם] נמשכים בחי' מקיפים והוא מבחי' שם הוי"ה שלמעלה מגדר ההתלבשות בהעולמות אלא שמאיר בבחי' מקיף וכענין תפלת רחב"ד [רבי חנינא בן דוסא] להפוך הטבע כו' כנ"ל

Mais par l'intermédiaire des princes des hommes, des lumières enveloppantes sont attirées ; elles proviennent du Nom Havaya, qui dépasse toute possibilité de revêtement dans les mondes, mais y brille sous la forme d'une lumière enveloppante. C'est à cette lumière que fait penser la prière de Rabbi Chanina ben Dosa pour renverser la nature, etc., comme expliqué plus haut.

והוא הנמשך ע"י מעשה המצות שהן המשכות בחי' מקיפים כי המצות הן נק' מצות המלך. ועיין בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש כו'.

C'est ce qui est attiré par l'accomplissement des mitzvot, qui font descendre le niveau des lumières enveloppantes, car les mitzvot sont appelées « les commandements du Roi ». Voyez aussi le maamar commençant par « Psaume, chant pour l'inauguration de la Maison », à propos de la nourriture et du vêtement, etc.

ולכן בחי' משיח הוא ג"כ מנס"א [מנסיכי אדם] כי במשיח נאמר והריחו. מורח ודאין. וריח הוא בחי' מקיף ריחא דלבושייכו משא"כ הרועים הוא בחי' מזון כו'. ולקמן יבואר דבמשיח יש ב' הבחי':

Et c'est pourquoi le niveau de Mashiach provient lui aussi des princes des hommes, car il est dit au sujet de Mashiach : « vaharicho » (« et il flairera »), [c'est-à-dire,] « il sent et juge » ; l'odorat est le niveau d'une [lumière] enveloppante, « le parfum de leurs vêtements », tandis que les bergers relèvent du niveau de la nourriture, etc. Et il sera expliqué plus loin qu'il y a chez Mashiach les deux niveaux.)

43 ובזה יובן הגמ' בש"א [הגמרא] [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך. וטעמא דב"ש [דבית שמאי] דיליף מפרי החג שיום ראשון מקריב י"ג מכאן ואילך פוחת והולך כו'.

Cela permet de comprendre la Guemara : Beit Chammaï disent que, le premier jour, on allume huit lumières ; à partir de là, on en diminue le nombre chaque jour. La raison de Beit Chammaï est qu'ils le déduisent des taureaux de Souccot : le premier jour, on en offre treize, puis on en diminue le nombre chaque jour, etc.

ובה"א [ובית הלל אומרים] יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך כו'. כי הנה ענין פרי החג הוא ג"כ המשכת מקיפים עליונים כי סכות הוא התגלות המקיפים כמ"ש כי גבר עלינו חסדו.

Et Beit Hillel disent que, le premier jour, on allume une lumière ; à partir de là, on en augmente le nombre chaque jour, etc. Car les taureaux de la fête aussi correspondent à la descente des [lumières] enveloppantes supérieures : Souccot est la révélation des lumières enveloppantes, comme il est écrit : « Car Sa bonté a prévalu sur nous. »

44 וע"י המשכה זו מתבררים ג"כ הע' [השבעים] שרים ונהפכים ליבטל באור זה. וזהו הללו את ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו.

Et, par cette descente, les soixante-dix princes sont eux aussi affinés et transformés, de manière à être annulés dans cette lumière. Et c'est [le sens de] : « Louez Havaya, toutes les nations, etc., car Sa bonté a prévalu sur nous. »

ולכן מתחיל בי"ג פרים כנגד י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם מקיפים כנודע. ואח"כ הולכין ומתמעטין כי כיון שכבר נבררו כמה בחי' ע"י המשכה שביום ראשון ע"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] עוד להארה גדולה כ"כ [כל כך] כיום ראשון כו'.

Et c'est pourquoi l'on commence par treize taureaux, qui correspondent aux treize attributs de miséricorde, lesquels sont des [lumières] englobantes, comme on le sait. Ensuite, leur nombre va en diminuant, car, puisque plusieurs niveaux ont déjà été clarifiés grâce à la descente du premier jour, il n'est plus nécessaire d'avoir une illumination aussi grande que celle du premier jour, etc.

45 והנה בחנוכה ממשיכים ג"כ בחי' מקיפים הנ"ל שע"ז יהיו נדחים הקליפות.

À Hanouka aussi, ces [lumières] enveloppantes sont amenées vers le bas, afin que les kelipot soient repoussées par leur intermédiaire.

אך בחנוכה הוא בבחי' מלחמה. וכמ"ש סבוני כו' בשם ה' כי אמילם כו' והיינו ג"כ ע"י המקיפים דוקא. וזהו טוב לחסות בהוי"ה מבטוח כו' כמ"ש במ"א.

Mais à Hanouka, cela prend la forme d'une guerre, comme il est écrit : « Ils m'ont encerclé, etc. ; au nom de Havaya, je les abattrai, etc. » ; et cela aussi s'accomplit précisément par les [lumières] enveloppantes. Et c'est là [le sens de] : « Mieux vaut se réfugier en Havaya que se fier, etc. », comme il est expliqué ailleurs.

46 ובסכות להיותו מדאורייתא אינו ע"י מלחמה אלא שנעשו נכנעים ממילא ע"י גילוי זה כו'. וכיון ששני הענינים הוא המשכת בחי' מקיפים ע"כ למדים ב"ש [בית שמאי] לנרות דחנוכה מפרי החג שמתחלה צ"ל גילוי גדול יותר.

À Soukkot, puisque la fête relève de la Torah, cela ne se fait pas par la guerre ; au contraire, les forces adverses se soumettent d'elles-mêmes grâce à cette révélation, etc. Et puisque les deux aspects consistent à faire descendre des [lumières] englobantes, Beit Chamaï déduit donc les lampes de Hanoucca des taureaux de la fête : il faut d'abord une révélation plus grande,

47 ואח"כ יהיה מתמעט והולך מטעם הנ"ל בפרי החג.

Ensuite, il diminuera progressivement, pour la raison exposée plus haut à propos des taureaux de la fête.

וב"ה [ובית הלל] סברי מעלין בקודש כו'. פי' דלא דמי ללמוד זה מפרי החג. כי חג הסכות הוא דאורייתא. ואורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת מלמעלה למטה. ואם כן בא ונמשך הגילוי מצד עצמו מלמעלה למטה.

Et Beit Hillel soutient : « On s'élève dans la sainteté, etc. » Cela signifie que les deux cas ne sont pas comparables et qu'on ne peut donc pas déduire cela des taureaux de la fête ; car la fête de Soukot relève de la Torah, et la Torah provient de la 'Hokhma (sagesse) suprême, d'en haut vers le bas. Il s'ensuit que la révélation vient et est attirée d'elle-même, d'en haut vers le bas.

48 ולכן גם ההארה היותר גבוה יוכל לבא ולימשך בתחלה כי מי מעכב ומי מונע להי' יתי"ש [יתברך שמו]. והיד הי' תקצר.

C'est pourquoi même l'illumination la plus élevée peut venir et être attirée vers le bas dès le tout début, car qui peut retenir D.ieu, béni soit Son Nom, et qui peut L'en empêcher ? « La main de Havaya serait-elle trop courte ? »

משא"כ בחנוכה שהוא מדרבנן שהם המשיכו להיות גילוי זה וא"כ כיון שממשיכים זה מלמטה א"א להגיע ולהמשיך הגילוי הגדול בתחלה כ"א מעט מעט.

Il n'en va pas ainsi de Hanouka, qui est d'institution rabbinique : ce sont eux qui ont fait descendre cette révélation. Dès lors, puisqu'on l'attire d'en bas, il est impossible d'atteindre et d'attirer la grande révélation dès le début ; cela ne peut se faire que peu à peu.

שמתחלה ממשיכים נר א'. ואח"כ מעלין בקודש כו' והולך ומוסיף אור כו'.

Au début, on attire une lampe. Ensuite, « on s'élève en sainteté, etc. », et la lumière continue de croître, etc.

(ודוגמא לדבר מפסח וספה"ע [וספירת העומר] כי בפסח היה הגילוי באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] מצד עצמו שנגלה עליהם ממ"ה [מלך מלכי המלכים] כו'. ואח"כ צ"ל וספרתם לכם להפוך המדות ע"י שממשיכים היום יום א' לעומר לנה"ב [לנפש הבהמית] כו'.

(On peut en donner pour exemple Pessa'h et le compte de l'Omer : à Pessa'h, la révélation fut un éveil d'en haut, venant d'elle-même : « le Roi des rois Se révéla à eux, etc. » Ensuite, il faut « Vous compterez pour vous-mêmes », afin de transformer les attributs émotionnels (midot), en attirant « aujourd'hui, c'est un jour de l'Omer » dans l'âme animale, etc.

ולמחר היום שני ימים. ואין אומרים יום שני אלא שני ימים. כלומר היום נמשך בחי' עליונה יותר הכוללת שני ימים ואח"כ מוסיף והולך אור כו'. נמצא בספירת העומר שהיא אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא הוא ממשיך מעט מעט והולך ואור כו' ב' ימים ג' ימים כו'.

Et demain, on dit : «Aujourd'hui, ce sont deux jours » ; on ne dit pas « le deuxième jour », mais « deux jours ». Cela signifie qu'aujourd'hui est attiré un niveau supérieur qui englobe deux jours, puis la lumière continue de croître, etc. Ainsi, dans le compte de l'Omer, qui est un éveil d'en haut par un éveil d'en bas, on attire peu à peu, et la lumière continue de croître, etc. : deux jours, trois jours, etc.

וזהו כמו בחנוכה תחלה נר א' ואח"כ מוסיף והולך כו'. אבל בפסח שהיה הגילוי מעצמו הרי כללות האור הנמשך אח"כ בכל ימי העומר היה גילוי זה כולו בעצמו בתחלה כו' מטעם הנ"ל.

C'est ainsi que cela se passe à Hanouka : d'abord une lampe, puis la lumière continue de croître, etc. Mais à Pessa'h, puisque la révélation venait d'elle-même, toute la lumière attirée ensuite pendant tous les jours du compte de l'Omer était, dans son intégralité, présente dès le début, etc., pour la raison expliquée plus haut.

וגם מזה יובן מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בספה"ע [בספירת העומר] ממשיכים מקיפים דאימא אבל הפנימיים אין בנו כח להמשיך רק בזמן בהמ"ק [בית המקדש].

Cela permet aussi de comprendre ce qui est écrit dans Pri Etz Chaim au sujet du compte de l'Omer : nous attirons les [lumières] englobantes d'Imma, mais nous n'avons pas la force d'attirer les [lumières] intérieures, si ce n'est à l'époque du Temple.

והוא כמ"ש בענין שבעה רועים דהם בחי' פנימיים וזה היה במנורה שבבהמ"ק [שבבית המקדש] ז' קנים. משא"כ עכשיו ממשיכים מבחי' המקיפים שהם ח' נס"א [נסיכי אדם]:)

C'est comme ce qui est expliqué au sujet des sept bergers : ils correspondent au niveau des [lumières] intérieures, qui se trouvait dans la Menorah du Temple, à sept branches. En revanche, à présent, nous attirons du niveau des [lumières] englobantes, qui sont les huit princes des hommes.)

ובכל הנ"ל יובן ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] שקדמה לעול מצות היינו שהוא בחי' בכל מאדך בירור נה"ב [נפש הבהמית] נר ה' נשמת אדם.

À la lumière de tout ce qui précède, on comprendra la notion d'acceptation du joug de la royauté céleste, qui précède le joug des mitsvot : c'est le niveau de « de toute ta force », le raffinement de l'âme animale, « la lampe de Havaya est l'âme de l'homme ».

ואע"פ [ואף על פי] שזהו בחי' אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] הוא קודם לעול מצות עם היות נר מצוה בחי' אספקלריא המאירה. אך משום שע"ז יש גילוי בחי' עליונה יותר כנ"ל.

Et bien que ce soit le niveau du miroir qui ne brille pas, il précède le joug des mitsvot, alors que « une mitsva est une lampe » est le niveau du miroir lumineux. Mais [il vient avant] parce que, par son intermédiaire, se révèle un niveau supérieur, comme expliqué plus haut.

ועוד שהוא כמו הפתילה ושמן שאין דרך להיות נתלה האור בשמן שהוא נר מצוה. כ"א ע"י שנאחז תחלה בפתילה היא בחי' נר הוי"ה נשמת אדם כנ"ל. (ועמ"ש ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב כו')

De plus, c'est comme la mèche et l'huile : la lumière ne peut être suspendue à l'huile, qui est « une mitsva est une lampe », qu'en prenant d'abord appui sur la mèche, qui est le niveau de « la lampe de Havaya est l'âme de l'homme », comme expliqué plus haut. (Voir aussi ce qui est écrit au sujet de « J'ai vu, et voici, un candélabre d'or, etc. »)

ולכן ג"כ ספה"ע [ספירת העומר] שהוא זיכוך נה"ב [נפש הבהמית] אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] קדמה למ"ת [למתן תורה] דשבועות שהוא נר מצוה.

C'est pourquoi également, le compte du Omer, qui raffine l'âme animale et relève du miroir qui ne brille pas, précède le Don de la Torah à Chavouot, qui est « une mitsva est une lampe ».

וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת. כי השבת הוא בחי' נר מצוה. אבל בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם נק' ממחרת השבת כלומר למעלה מבחי' השבת.

Et c'est là le sens de « Vous compterez pour vous-mêmes à partir du lendemain du Chabbat ». Car le Chabbat est le niveau de « une mitsva est une lampe » ; mais le niveau de « Ma sainteté est au-dessus de votre sainteté » est appelé « le lendemain du Chabbat », c'est-à-dire au-dessus du niveau du Chabbat.

וזהו ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] דבור אנכי ולא יהיה לך שלפני מצות שבת.

Et c'est là le sens de l'acceptation du joug de la royauté céleste : les paroles « Je suis » et « Tu n'auras pas [d'autres dieux] », qui précèdent la mitsva du Chabbat.

והוא ענין וספרתם לכם ספירת העומר זיכוך הנפש כנודע ותקון המדות לאהפכא חשוכא לנהורא:

Et c'est là le sens de « Vous compterez pour vous-mêmes » : le compte du Omer, qui raffine l'âme, comme on le sait, et rectifie les attributs émotionnels (midot), afin de transformer l'obscurité en lumière.

49 ולהבין ביאור הדברים הנ"ל בענין שמונה נסיכי אדם. דודאי הרועים הם יותר נעלים מהם במה שהם משפיעים מבחי' פנימיות. משא"כ בנס"א [בנסיכי אדם].

Et pour comprendre l'explication de ce qui précède au sujet des huit princes des hommes : les bergers leur sont assurément supérieurs en ce qu'ils dispensent à partir du niveau de la dimension intérieure (pnimiyout), ce qui n'est pas le cas des princes des hommes.

והיינו לפי שהרועים נשמתם מבחי' פנימיות. והנסיכים מבחי' חיצוניות (ולכן משה הוא מהרועים. ואליהו מהנסיכים. ונודע דמשה הוא מבחי' פנימיות ואליהו מבחי' חיצוניות)

Cela tient au fait que les âmes des bergers relèvent du niveau de pnimiyout, tandis que celles des princes relèvent du niveau de la dimension extérieure ('hitsoniyout) (c'est pourquoi Moshe fait partie des bergers et Eliyahu des princes ; et l'on sait que Moshe relève du niveau de pnimiyout, tandis qu'Eliyahu relève du niveau de 'hitsoniyout).

אמנם בזאת יתרון מעלת נס"א [נסיכי אדם] שנשמתם הם מבחי' עולם העליון יותר מנשמות הרועים אלא שהם מבחי' חיצוניות של העליון. והרועים הם מבחי' פנימית של התחתון.

Cependant, c'est en cela que réside la supériorité des princes des hommes : leurs âmes proviennent d'un monde d'un niveau supérieur à celui des âmes des bergers, mais elles relèvent de la 'hitsoniyout du niveau supérieur, tandis que les bergers relèvent de la pnimiyout du niveau inférieur.

והוא כמו עד"מ שהעלים של מיני פירות החשובים ויקרים מאד יש בהם יתרון מעלה משאר פירות.

C'est, par exemple, comme les feuilles d'espèces de fruits très estimées et précieuses, qui ont une supériorité sur les autres fruits.

אע"פ [אף על פי] שהעלים הם חיצוניות. ואין בהם טעם אפי' [אפילו] כבמיני פירות הפשוטים מ"מ הם ממין וסוג אחר החשוב הרבה יותר ממין פירות הגרועים.

Bien que les feuilles soient extérieures et n'aient aucun goût, pas même autant que les variétés de fruits ordinaires, elles appartiennent néanmoins à une autre espèce et à une autre catégorie, bien plus estimée que celle des fruits de qualité inférieure.

ונגד זה יש מעלה בפירות על העלין במה שמ"מ הם מין פרי ויש בהם טעם משא"כ בעלין כו'.

En revanche, les fruits ont l'avantage sur les feuilles en ce qu'ils sont néanmoins une espèce de fruit et qu'ils ont du goût, contrairement aux feuilles, etc.

50 והנה עד"ז יש ב' מיני נשמות שיש נשמות יראים ושלימים כמו עולה תמימה. ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינם יכולים ללמד לזולתם תורת ה'. ויש נשמות בעלי תורה ואינן שלימים בתכלית כ"כ [כל כך] בלי שום דופי כמו נשמות הנ"ל.

Or, de cette manière, il existe deux sortes d'âmes. Il y a des âmes qui craignent D.ieu et sont entièrement intègres, comme « un holocauste parfait » ; pourtant, elles ne peuvent enseigner à autrui la Torah de D.ieu. Et il y a des âmes de maîtres de la Torah, qui ne sont pas aussi parfaitement intègres, sans la moindre imperfection, que les âmes mentionnées plus haut.

51 והיינו שהיראים ותמימים נלקח נשמתם מעלמא דאתכסיא וע"כ אינם פרנסי הדור לפי שהם מעלמא דאתכסיא בבחי' הסתר והעלם והוא המשומר ממגע וכו' ומ"מ אינם בעלי תורה כ"כ [כל כך] להיותם רק בחי' חיצוניות עליון.

Cela signifie que les âmes de ceux qui craignent D.ieu et des hommes intègres sont tirées du monde caché ; c'est pourquoi ils ne sont pas ceux qui assurent la subsistance de la génération, puisqu'ils viennent du monde caché, dans un état de dissimulation et de retrait ; et c'est « ce qui est préservé de tout contact », etc. Néanmoins, ils ne sont pas de si grands maîtres de Torah, puisqu'ils ne sont que la dimension extérieure ('hitsoniyout) du niveau supérieur.

52 ובעלי תורה הם מבחי' פנימית רק שהם מבחי' פנימית תחתון עלמא דאתגליא לכן הם בהתגלות ללמד כו'.

Les maîtres de la Torah relèvent du niveau de la dimension intérieure, mais de la dimension intérieure du monde inférieur, le monde révélé ; c'est pourquoi ils se trouvent dans un état de révélation, afin d'enseigner, etc.

ועד"ז הוא ענין שמונה נסיכי אדם ששרשם משמונה תקונים הראשונים שבי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א שהם בחי' מקיפים.

Il en va de même pour les huit princes des hommes, dont la racine se trouve dans les huit premiers tikkunim [configurations] des treize tikkunim de la barbe d'Arich Anpin [Visage allongé], qui sont du niveau des [lumières] englobantes.

כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ [אור פנימי] כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה שאו"א [שאבא ואימא] יונקים מבי' מזלות דא"א ויניקה זו היא בחי' או"פ [אור פנימי]

Car le tikkun « pour des milliers » (la'alafim) relève du niveau de la lumière intérieure, car la'alafim s'entend comme « Je t'enseignerai ('a'alefcha) la 'Hokhma (sagesse), je t'enseignerai la Bina (compréhension) » ; Abba et Imma ('Hokhma et Bina) puisent leur nourriture de deux mazalos [flux] d'Arich Anpin, et cette nourriture relève du niveau de la lumière intérieure,

והוא כמו בחי' רועים ישראל מפרנסים כו' אכלו ריעים או"א [אבא ואימא] כו' וזהו נוצר חסד לאלפים.

et il en va comme du niveau des bergers : « Israël nourrit, etc. », « Mangez, amis », Abba et Imma, etc. Et c'est là [le sens de] « Il préserve la bonté pour des milliers (la'alafim). »

53 ולכן האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה ו"ו באמצע. כי ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י צמצום כו'.

Et c'est pourquoi la forme de l'Alef est constituée d'un Yud en haut, d'un Yud en bas et d'un Vav au milieu, car l'influx vers l'intérieur doit nécessairement passer par le tsimtsoum (contraction), etc.

אבל ח' מזלות הראשונים שקודם בחי' לאלפים הם בחי' מקיפים ומשם שרש ח' נס"א [נסיכי אדם] והרי הם למעלה ממקור בחי' הרועים ששרשם מבחי' חו"ב [חכמה ובינה] שהם בחי' לאלפים הנ"ל.

Mais les huit premiers mazalos [canaux], qui précèdent le niveau « aux milliers », sont du niveau des [lumières] enveloppantes ; c'est de là que provient la racine des huit princes des hommes. Ils sont donc plus élevés que la source du niveau des bergers, dont la racine se trouve au niveau de 'Hokhma (sagesse) et de Bina (compréhension), qui sont le niveau « aux milliers » mentionné plus haut.

אך מ"מ הרועים הם מבחי' פנימית והנס"א [והנסיכי אדם] מבחי' חיצוניות רק שהם חיצוניות עליון כו'.

Mais néanmoins, les bergers relèvent du niveau de la dimension intérieure (pnimiyout), tandis que les princes des hommes relèvent de la dimension extérieure ('hitsoniyout), si ce n'est qu'il s'agit de la dimension extérieure d'un niveau supérieur, etc.

54 ובחנוכה שטמאו כל השמנים שבהיכל שהוא בחי' הפגם המגיע בחו"ב [בחכמה ובינה] ע"כ הוצרכו לתקן ע"י מקיפים דוקא שלמעלה משרש החכמה.

À Hanouka, lorsque toutes les huiles du Sanctuaire furent souillées, ce qui correspond au niveau de l'atteinte qui touche 'Hokhma (sagesse) et Bina (compréhension), il fallut donc remédier à cela précisément au moyen de [lumières] englobantes, qui se situent au-dessus de la racine de 'Hokhma.

ובסכות ממשיכים ג"כ י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] וזהו ענין י"ג פרים כו'. רק שבסכות נכנעים ע"י"ז ממילא הע' [השבעים] שרים כו' משא"כ בחנוכה כו' וכנ"ל.

À Soukkot, les treize tikounim [configurations de rectification] de la barbe sont également attirés vers le bas, et c'est là le sens des treize taureaux, etc. Cependant, à Soukkot, les soixante-dix princes sont ainsi soumis d'eux-mêmes, etc., contrairement à Hanouka, etc., comme expliqué plus haut.

55 וע"ז נחלקו ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] בענין הדלקת נ"ח וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל]. עוד יש פי' בענין ז' רועים וח' נס"א [נסיכי אדם] כי בז"ת [בז' תחתונות] הי' [היה] שבירה ובינה רקיעא תמינאה נק' עלמא דחירו יין המשומר.

C'est à ce sujet que Beit Chamaï et Beit Hillel divergent quant à l'allumage de la lampe de 'Hanouka, comme expliqué plus haut. Il existe une autre explication des sept bergers et des huit princes des hommes : car il y eut brisure dans les sept [Séfirot] inférieures, tandis que Bina (compréhension), le huitième firmament, est appelée le monde de la liberté, le «vin préservé [dans ses raisins]».

והנה ז' רועים נמשכים מז"ת [מז' תחתונות] ושמונה נס"א [נסיכי אדם] מבחי' רקיעא תמינאה לכן הם מועילים יותר לדחות בחי' אשור. ועמ"ש ע"פ למנצח על השמינית כו':

Or, les sept bergers sont attirés des sept [Séfirot] inférieures, et les huit princes des hommes du niveau du huitième firmament ; ils sont donc plus efficaces pour repousser le niveau d'Assyrie. Voyez aussi ce qui est écrit au sujet de «Au chef de chœur, sur la sheminis, etc.».

LikuteiTorah.com
LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY-NC 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Synagogues, écoles et projets à but non lucratif peuvent la copier, l'imprimer et la partager librement, et demander des dons pour couvrir les frais d'impression ; elle ne peut jamais être vendue. Citez Kehot Publication Society et likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/torah-ohr/mikeitz/4/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak